

УДК 811.111'373.2:004.738.5

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/60-2-34>

Оксана ІЛЬІНА,

orcid.org/0000-0001-6572-3785

*старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна) oksana.ilyina.kiev@gmail.com*

Лариса БЕРГЕР,

orcid.org/0000-0002-8587-588X

*старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна) lara.kasianova@gmail.com*

Аліна КОЛОМІЙЦЕВА,

orcid.org/0000-0002-2088-2771

*старший викладач кафедри іноземних мов факультету фінансів
Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана
(Київ, Україна) alinas1175@gmail.com*

ФАКТОРИ ЗАСВОЄННЯ ГРАМАТИЧНОГО ТА ЛЕКСИЧНОГО МАТЕРІАЛУ ПРИ ВИКЛАДАННІ КУРСУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ СТУДЕНТАМ ДИСТАНЦІЙНО

У статті надано аналіз показників успішності засвоєння граматичного та лексичного матеріалу при викладанні курсу англійської мови студентам дистанційно в 2020–2022рр. Показано, що вимушене запровадження дистанційної форми навчання у ЗВО України в 2020–2022 роках, внаслідок епідемічних обмежень та війни росії проти України сприяло набуттю вільного часу студентами та викладачами, а також більш чіткій організації та структурованості навчального матеріалу. При викладанні курсу англійської мови студентам-фінансистам це сприяло загальному покращенню рівня знань граматики та лексики англійської мови, причому у порівнянні з 2018 роком, при аудиторному навчанні, дане покращення становило 0,4 бали 4-бальної шкали оцінювання. Показано однаково стрімке покращення рівня як граматичних, так і лексичних знань здобувачів-фінансистів дистанційного навчання. В статті надано показники вступного та випускного контролю показників рівня граматичних та лексичних знань англійської мови студентів-фінансистів 2018 року (аудиторного навчання) та 2022 (дистанційного). Також в статті зазначено, що у 2022 році жоден зі студентів не отримав незадовільної оцінки з курсу англійської мови, що свідчить про покращення свідомості студентів щодо вивчення англійської мови. Пошук інших факторів, які би визначали успішність засвоєння граматичного та лексичного матеріалу курсу англійської мови фінансистами, не виявив статистично значущих відмінностей між групами жінок і чоловіків, хоча в останній групі показники більше відрізнялись. В статті зазначено, що відсутність статистично значущої різниці може свідчити про неупереджене ставлення викладачів при оцінюванні, а також загальну згуртованість студентів-здобувачів освіти. Авторами було сформульовано припущення, що стресогенна ситуація сприяла активізації пізнавальної діяльності, а також усвідомленню важливості вивчення саме англійської мови як міжнародної, відтак, покращенню успішності.

Ключові слова: дистанційне навчання, англійська мова, студенти фінансисти, фактори навчання.

Oksana ILLYINA,*orcid.org/0000-0001-6572-3785**Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages
Kyiv National Economic University after Vadym Hetman
(Kyiv, Ukraine) oksana.ilyina.kiev@gmail.com***Larisa BERGER,***orcid.org/0000-0002-8587-588X**Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages
Kyiv National Economic University after Vadym Hetman
(Kyiv, Ukraine) lara.kasianova@gmail.com***Alina KOLOMIITSEVA,***orcid.org/0000-0002-2088-2771**Senior Lecturer at the Department of Foreign Languages
Kyiv National Economic University after Vadym Hetman
(Kyiv, Ukraine) alinas1175@gmail.com*

GRAMMAR AND VOCABULARY LEARNING FACTORS OF DISTANCE ENGLISH COURSE

The article provides an analysis of performance indicators in the acquisition of grammatical and lexical material when teaching an English language course to distance-learning students in 2020–2022. It is shown that the forced implementation of distance learning in higher education institutions in Ukraine in 2020–2022 due to epidemic restrictions and Russia's war against Ukraine led to students and teachers having more free time, as well as clearer organization and structure of the educational material. For finance students taking the English language course, this led to a general improvement in their knowledge of English grammar and vocabulary, with the improvement compared to classroom learning in 2018 being 0.4 points on a 4-point scale. However, the article also shows equally rapid improvement in the level of both grammatical and lexical knowledge for finance students in distance learning. The article provides data on the entry and exit control indicators of the level of grammatical and lexical knowledge of finance students in 2018 (classroom learning) and 2022 (distance learning). The article also notes that in 2022, none of the students received an unsatisfactory grade for the English language course, indicating an improvement in students' awareness of learning the language. The search for other factors that could determine the success of learning the grammatical and lexical material of the English language course for finance students did not reveal any statistically significant differences between groups of women and men, although the indicators were more different in the latter group. The article notes that the absence of statistically significant differences may indicate unbiased evaluation by teachers, as well as overall cohesion among student learners. The authors formulated the hypothesis that the stressful situation contributed to the activation of cognitive activity and awareness of the importance of studying English as an international language, thus improving performance.

Key words: *distance learning, English language, finance students, learning factors.*

Постановка проблеми. Організація навчального процесу в сучасних закладах вищої освіти України підпорядковується ряду об'єктивних причин, які зумовлюють необхідність дистанційного навчання (навчання онлайн) : пандемія COVID 19, війна з росією. Це спричинює необхідність застосування нових методів навчання, які за умов такого дистанційного навчання сприятимуть кращому засвоєнню здобувачами освіти курсів. Викладання англійської мови, та англійської мови професійного спрямування для студентів фінансистів, починаючи з 2020 р. проводилось дистанційно. Зважаючи на комунікативний характер даного предмету та його значення для адаптації майбутніх фахівців у англійськомуні європейському фаховому середовищі, необхідність удосконалення методів та засобів дистанційного навчання англійської мови

є очевидною. Визначення політики дистанційного курсу англійської мови для студентів-фінансистів, які мають представляти Україну в світі та бути готовими до ефективної англійськомуні взаємодії на фахові фінансові теми має ґрунтуватись на чіткому розумінні факторів покращення чи погіршення показників успішності студентів з англійської мови, яку вони вивчають дистанційно. Відповідно, розуміння таких факторів сприятиме адаптації та корекції курсу за умови недостатньої мотивації студентів до навчання. Особливо актуальним є опанування студентами курсу англійської мови за умов війни з росією, можливостями взаємодії у світовому фінансовому просторі та чітким проєвропейським курсом нашої країни.

Аналіз літературних джерел. Проведений аналіз літературних джерел показав значний інтерес

авторів до саме дистанційного навчання. Більшість авторів у своєму науковому пошуку зосереджена на визначенні загальних особливостей дистанційного навчання англійської мови. Зайка С. описує основні організаційні засади дистанційного навчання англійської мови (С. Зайка, 2020), О. Сапрунова наголошує на інноваційності даного навчання іноземних мов у ЗВО (О. Сапрунова, 2020), Т. Філат та ін. сконцентровані на ролі викладача як головного організатора процесу навчання англійської мови (Т. Філат, 2022). Значна увага авторів приділена оптимізації дистанційного навчання іноземних мов у ЗВО, зокрема, визначенню недоліків та переваг такого навчання (Л. Лимар, 2022) та ефективним засобам дистанційного навчання англійської (І. Постоленко, 2021). Сучасні методики дистанційного навчання описано Дишлевою Ю (Ю. Дишлева, 2008). Більшість авторів погоджуються, що тема стала актуальною лише після пандемії 2020 р. та потребує емпіричного дослідження, з метою покращення методики. Дослідження особливостей дистанційного навчання англійської мови студентами нефілологічних спеціальностей у 2022 році, протягом війни з росією, не представлені на момент написання статті.

У зв'язку з переважанням досліджень теми теоретичного характеру та недостатнім інформаційним масивом кількісних показників ефективності дистанційного навчання іноземної (англійської) мови у ЗВО, зважаючи на персональний досвід авторок викладання курсу англійської мови у нелінгвістичному ЗВО дистанційно, було визначено тему дослідження:

Фактори засвоєння граматичного та лексичного матеріалу при викладанні курсу англійської мови студентам дистанційно.

Авторками було припущено, що стресогенність дистанційного навчання, та стресогенність факторів, які в 2020–2022 роках спричинили таке навчання у ЗВО, можуть сприяти активізації пізнавальної діяльності студентів, а також усвідомленню важливості вивчення англійської мови, що буде прямо пов'язано із показниками успішності останніх. Також було припущено, що можуть існувати чи бути відсутніми відмінності між особливостями засвоєння навчального матеріалу студентами-чоловіками та жінками, при дистанційному та аудиторному навчанні.

Мета дослідження – спираючись на власний досвід авторок, визначити фактори засвоєння лексичного та теоретичного матеріалу студентами нелінгвістичного ЗВО дистанційно.

Методи. Було досліджено показники успішності з курсу англійської мови студентів спеціаль-

ності «Фінанси, облік, та аудит», 1 курсу 2018 р. (які навчалися не дистанційно, аудиторно, відтак, можуть вважатись контрольною групою) та 1 курсу 2022 р. (які навчалися дистанційно) Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана. Всього було опрацьовано показники 80 студентів 2018 р. (45 чоловіків та 35 жінок) та 76 студентів 2022 р. (28 чоловіків та 48 жінок). Студенти вивчали курс іноземної мови протягом року, в групі заняття проводили авторки. На початку та в кінці вивчення курсу студентам було запропоновано тестування відповідно вхідного та вихідного (підсумкового) рівнів знань лексики і граматики у вигляді письмової контрольної роботи офлайн та онлайн відповідно. Написання контрольної роботи онлайн проводилось із застосуванням методів, спрямованих на недопущення академічної недобросовісності здобувачів освіти. Отримані дані, для спрощення їх пред'явлення, було переведено в класичну 4-бальну шкалу, де 5 відповідає відмінному рівню, 4 – доброму, 3 – задовільному, та 2 – незадовільному рівню знань. Було вираховано середнє арифметичне показників по групах, порівняно показники груп студентів 2018 та 2022 років, які відповідно навчалися аудиторно та дистанційно. Також було проаналізовані вікові особливості засвоєння матеріалу.

Виклад основного матеріалу. Дистанційна форма вивчення курсу англійської мови для студентів спеціальності «Фінанси, облік та аудит» була запроваджена в Київському національному економічному університеті імені Вадима Гетьмана, як і в інших закладах ЗВО України, навесні 2020 р., у зв'язку зі стрімким поширенням епідемії COVID-19. Карантинні обмеження 2020–2021 рр., та обмеження внаслідок агресії росії проти України у 2022 р. зумовили необхідність дистанційного викладання дисципліни. Взаємодію викладачів зі студентами було організовано із застосуванням онлайн платформи ZOOM, поширення навчальних матеріалів та контрольних завдань відбувалось на електронну пошту. З метою вдосконалення курсу, викладачами було пропрацьовано комплекс вправ для читання, письма та аудіювання фахових текстів для студентів-фінансистів, а також фахові розмовні ситуації для спільного обговорення на заняттях онлайн. Авторками зазначено, що цілеспрямованість курсу та його систематична структурованість гарантували і гарантують позитивний результат навчання та формування навичок іншомовної комунікації у студентів при дистанційному навчанні. В цілому, авторками зазначено позитивний результат навчання дистанційно протягом всіх трьох років такого навчання, зокрема

Таблиця 1

Особливості засвоєння лексичних та граматичних форм при дистанційному та аудиторному вивченні курсу англійської мови студентами спеціальності «Фінанси, облік та аудит»

	Вступна оцінка 2022 р.	Підсумкова оцінка 2022 р.	Вступна оцінка 2018 р.	Підсумкова оцінка 2018 р.
Контроль лексичних тем	4,0	4,4	4,0	4,2
Контроль граматичних тем	3,9	4,3	4,1	4,3

у порівнянні з навчанням до 2020 р., за класичною схемою. Також зазначено, що у 2022 році за умов дистанційного вивчення курсу англійської мови показник незадовільної успішності студентів знизився до 0. Єдиним недоліком дистанційного навчання англійської мови в ЗВО студентами-фінансистами авторки вважають залежність такого навчання від наявності Інтернет зв'язку та технічного стану гаджетів, які дозволяють навчатися за умови відсутності електропостачання (зокрема, восени-взимку 2022 року, коли проблема залежності навчального процесу від електрики та Інтернет зв'язку стала особливо гостро).

Аудиторне навчання асоціюється у викладачів з більшими витратами часу на дорогу до аудиторії та підготовку до занять, а також більш високим показником відсутності слухачів на заняттях. Авторками виявлено, що дистанційне навчання сприяло вивільненню часу слухачів, а також ширшими можливостями опрацювання матеріалу при роботі з електронними аудіо- та відео-джерелами, та іншими посиланнями в Інтернет.

Авторами було висловлено гіпотезу, що ефективність навчання може залежати від гендерного фактору, та з метою підтвердження чи спростування даного припущення було оброблено показники успішності студентів до запровадження дистанційного навчання, у 2018 р., та після, у 2022 р. Показники було обраховано з урахуванням t-критерію Стьюдента. Всього було опрацьовано показники 80 студентів Київського національного економічного університету імені Вадима Гетьмана 2018 р. (45 чоловіків та 35 жінок) та 76 студентів цього ж університету 2022 р. (28 чоловіків та 48 жінок) навчання. При цьому підгрупи 2018 року навчання вважались за контрольні, коли підгрупи 2022 р. – експериментальні.

Аналіз показників студентів за рівнем засвоєння лексичного (окремий вступний та випускний-підсумковий тест) та граматичного (окремий вступний та випускний-підсумковий тест) контролю, показники якого для простоти підрахунку були переведені в 4-бальну шкалу, не показав статистично значущих відмінностей між групами чоловіків та жінок ($P \geq 0.05$), як показано в таблицях 1 та 2.

Таблиця 1 показує, що загальний рівень сформованості лексичних та граматичних знань англійської мови вступників у 2022 та 2018 роках майже не відрізнявся, проте різниця у випускних оцінках 2018 та 2022 р. суттєва. У 2018 році спостерігається покращення рівня знань студентів на 0,2 бали, коли в 2022 р. – на 0,4 бали, причому в 2022 році жоден студент не отримав неза-

довільної оцінки за курс. Це показує на кращу успішність та рівень засвоєння лексичних та граматичних знань з англійської мови студентами, незважаючи на велике нервово напруження під час війни, відтак, може свідчити про усвідомлення важливості курсу та підвищення мотивації студентів.

У таблиці 2 показано гендерні відмінності поміж групами. Як бачимо з таблиці 2, у 2022 році чоловіки краще засвоїли лексичний матеріал, ніж жінки (середня оцінка 4,8 проти 4,0) та граматичний матеріал (оцінка 4,6 проти 4,0), хоча дана різниця і не є статистично значущою. Різниця у 2018 році, за аудиторного навчання, була непомітною та складала від 0 до 0,4 бали. Вважаємо, що таку різницю можливо пояснити більш високою мотивацією респондентів-чоловіків внаслідок усвідомлення власної відповідальності перед державою під час війни.

Таблиця 2

Гендерні особливості засвоєння лексичних та граматичних форм при дистанційному та аудиторному вивченні курсу англійської мови студентами спеціальності «Фінанси, облік та аудит», ($P \geq 0.05$)

	Жінки 2022 р.	Чоловіки 2022 р.	Жінки 2018 р.	Чоловіки 2018 р.
Контроль лексичних тем (підсумковий)	4,0	4,8	4,2	4,2
Контроль граматичних тем (підсумковий)	4,0	4,6	4,1	4,5

Отже, проведений статистичний аналіз показників респондентів не показав статистично значущої відмінності в навчанні між жінками та чоловіками дистанційно, що може свідчити про неупереджене ставлення до всіх студентів педагогів, а також про усвідомлення важливості вивчення іноземної мови при важких обставинах в країні, як-то епідемія чи війна. Проте, аналіз показав відмінності в загальних показниках успішності студентів при дистанційному навчанні у порівнянні з аудиторним навчанням. Вищі показники різниці між рівнем вступних та випускних знань студентів-фінансистів при дистанційному навчанні, ніж при аудиторному вказують на позитивний ефект дистанційного навчання та його сприяння навчальній діяльності студентів. Також вважаємо, що стресова ситуація, як-то епідемія, та війна, сприяли усвідомленню значення вивчення англійської мови як міжнародної, внаслідок чого спостерігалось підвищення пізнавальної діяльності студентів, та покращення показників їх успішності.

Висновки. Дистанційне навчання англійської мови студентами-фінансистами було запроваджено в навчальний процес у 2020 році. Взаємодію викладачів зі студентами було організовано із застосуванням онлайн платформи ZOOM, поширення навчальних матеріалів та контрольних завдань відбувалось на електронну пошту. З метою вдосконалення курсу, викладачами було пропрацьовано комплекс вправ для читання, письма та

аудіювання фахових текстів для студентів-фінансистів, а також фахові розмовні ситуації для спільного обговорення на заняттях онлайн. Систематизованість та структурованість навчального матеріалу, а також постійна взаємодія викладачів зі студентами через засоби Інтернет зв'язку забезпечили кращі показники успішності. Порівняльний аналіз показників успішності 2018 року, при навчанні студентів аудиторно, та кінця 2022 р., при дистанційному навчанні, показав вищий прогрес (на 0,4 бали) дистанційного навчання. Також при дистанційному навчанні жоден студент не засвоїв програму курсу англійської мови на незадовільну оцінку. Проведений статистичний аналіз показників респондентів не показав статистично значущої відмінності в навчанні між жінками та чоловіками дистанційно, що може свідчити про неупереджене ставлення до всіх студентів педагогів, а також про усвідомлення важливості вивчення іноземної мови при важких обставинах в країні, як-то епідемія чи війна. Вважаємо стресову ситуацію пандемії та війни фактором, який зумовив усвідомлення студентами важливості знання саме англійської мови, відтак, сприяв покращенню успішності, що також було поєднано із дистанційним навчанням та збільшенням часового ресурсу як викладачів, так і студентів на опанування тем. Вважаємо перспективним проведення подальшого порівняльного дослідження показників успішності студентів при дистанційному навчанні в залежності від стресових зовнішніх ситуацій.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Дишлева Ю. В. Роль і місце сучасних методик у вивченні англійської мови в курсі дистанційного навчання. *Викладання мов у вищих навчальних закладах освіти на сучасному етапі. Міжпредметні зв'язки*, Харків, 2008, № 13, С. 35-41.
2. Зайка С. Особливості викладання англійської мови в умовах дистанційної освіти. *Педагогічні науки: теорія, історія, інноваційні технології*. 2020, 9 (103), С. 166–180. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.09/166-180>
3. Конєва М.З. Викладання англійської мови в умовах дистанційного навчання. *The 13th International scientific and practical conference "Modern science: innovations and prospects" (September 18–20, 2022) SSPG Publish, Stockholm, Sweden*. 2022. 327 С.
4. Лимар Л.В. Основні переваги та недоліки дистанційного навчання іноземних мов у немовному закладі вищої освіти. *Український педагогічний журнал*, 2022, № 1, С. 24–29. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-1-24-29>
5. Постолєнко І. Ефективне навчання англійської мови дистанційно. *Studies in Comparative Education*, 2015 (1). URL: <https://doi.org/10.31499/2306-5532.1.2015.51201>
6. Сапрунова О.Г. Дистанційна форма навчання як інноваційний підхід до викладання англійської мови у закладах вищої освіти. *Проблеми сучасної освіти*, 2020, № 11. С. 91–94. Вилучено із <https://periodicals.karazin.ua/issuededu/article/view/17658>
7. Філат Т., Сидора М., Запорожець О. та Сербіненко Л. Роль викладача та його вплив на ефективність навчання в дистанційному форматі. *Society and science. Problems and prospects. Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference*. International Science Group, London, England. 2022, С. 480–485. ISBN 978-1-68564-506-9

REFERENCES

1. Dyshleva Yu. V. (2008). Rol i mistse suchasnykh metodykh u vyvchenni anhliskoi movy v kursy dystantsiinoho navchannia. *Vykkladannia mov u vyshchykh navchalnykh zakladakh osvity na suchasnomu etapi* [Role and place of modern English study methods during distance training]. *Mizhpredmetni zviazky* [Interdisciplinary relations], Kharkiv, № 13, P. 35–41. [in Ukrainian].

2. Zaika S. (2020). Osoblyvosti vykladannia anhliiskoi movy v umovakh dystantsiinoi osvity [Peculiarities of teaching English under the distance training]. *Pedahohichni nauky: teoriia, istoriia, innovatsiini tekhnologii* [Pedagogical sciences: theory, history, innovative technologies], № 9 (103), P. 166–180. URL: <https://doi.org/10.24139/2312-5993/2020.09/166-180> [in Ukrainian].
3. Konieva M.Z. (2022). Vykladannia anhliiskoi movy v umovakh dystantsiinoho navchannia [Teaching English under the distance training]. The 13 th *International scientific and practical conference “Modern science: innovations and prospects” (September 18–20)* SSPG Publish, Stockholm, Sweden. 327. [in Ukrainian].
4. Lymar L.V. (2022). Osnovni perevahy ta nedoliky dystantsiinoho navchannia inozemnykh mov u nemovnomu zakladi vyshchoi osvity [Main advantages and disadvantages of teaching foreign languages in non-linguistical undergraduate institution]. *Ukrainskyi pedahohichnyi zhurnal* [Ukrainian pedagogical journal], № 1, P. 24–29. URL: <https://doi.org/10.32405/2411-1317-2022-1-24-29> [in Ukrainian].
5. Postolenko I. (2015). Efektyvne navchannia anhliiskoi movy dystantsiino [Effective teaching English by distance methods]. *Studies in Comparative Education*, № 1. URL: <https://doi.org/10.31499/2306-5532.1.2015.51201> [in Ukrainian].
6. Saprunova O.H. (2020). Dystantsiina forma navchannia yak innovatsiinyi pidkhid do vykladannia anhliiskoi movy u zakladakh vyshchoi osvity [Distance training as innovative approach to teaching English in undergraduate institutions]. *Problemy suchasnoi osvity* [Problems of modern education], № 11. P. 91–94. Retrieved from Вилучено із <https://periodicals.karazin.ua/issuesedu/article/view/17658> [in Ukrainian].
7. Filat T., Sydora M., Zaporozhets O., and Serbinenko L. (2022). Rol vykladacha ta yoho vplyv na efektyvnist navchannia v dystantsiinomu formati [Role of a teacher and his influence on the learning effectiveness under the distance training]. *Society and science. Problems and prospects. Proceedings of the III International Scientific and Practical Conference. International Science Group*. P. 480–485. ISBN 978-1-68564-506-9/ [in Ukrainian].